

Tip 1 Diyabeti Olan Okul Çağı Çocuklarında Sosyal Kaygı ve İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişki

The Relationship Between Social Anxiety and Internet Addiction in School-Age Children with Type 1 Diabetes

Dilek Ayakdaş Dağlı¹ , Beste Özgüven Öztornacı^{2*}

¹ İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye
ayd_dilek@hotmail.com

² İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye
besteozguven@gmail.com

* Sorumlu Yazar / Corresponding Author

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ

Geliş Tarihi/Received:

09.12.2023

Kabul Tarihi/Accepted:

31.05.2024

Çevrimiçi Yayınlanma Tarihi/Available

Online Date:

07.06.2024

Amaç: Bu araştırma Tip 1 diyabetli okul çağı çocuklarında sosyal kaygı ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, kesitsel ve ilişki arayıcı türdedir. Veriler, Ocak 2023-Haziran 2023 tarihleri arasında, bir üniversite hastanesinin çocuk endokrin polikliniğinde izlenen ve bir diyabet derneğinde kayıtlı hastalardan Tanıtıcı Bilgi Formu, Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu (YİBÖ-KF) ve Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği (ÇSAÖ) ile toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ve ölçek puan ortalamaları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Çocukların yaş ortalamaları $10,48 \pm 2,47$ olup, %69,6'sı ortaokul öğrencisidir. Çocukların %61,8'i kendilerine ait telefonunun olduğunu ve ortalama kullandıkları internet süresinin $4,08 \pm 2,60$ saat olduğunu bildirmişlerdir. ÇSAÖ toplam puan ortalamaları $41,28 \pm 15,52$, YİBÖ-KF toplam puan ortalamaları $29,95 \pm 10,84$ olarak bulunmuştur. ÇSAÖ puan ortalamaları ile YİBÖ-KF toplam puan ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde, çocukların kaygı puanı arttıkça internet bağımlılığının arttığı belirlenmiştir.

Sonuç: Bu araştırmanın sonucunda sosyal kaygı düzeyi arttıkça internet bağımlılığı riski artmaktadır. Tip1 diyabet tanısı alan çocuklara bakım veren hemşirelerin, çocukların sosyal kaygı düzeylerini uygun ölçüm araçlarıyla belirleyerek, sosyal kaygıya yönelik hemşirelik girişimlerini planlaması çocuğun bağımlılık riskini azaltabilir.

Anahtar Kelimeler: Tip 1 diyabet, Çocuk, İnternet bağımlılığı, Sosyal kaygı, Hemşirelik

Objective: This study was conducted to examine the relationship between social anxiety and internet addiction in school-age children with Type 1 diabetes.

Materials and Methods: The study is cross-sectional and correlational. Data were collected between January 2023 and June 2023 from patients who were followed up in the pediatric endocrine outpatient clinic of a university hospital and registered in a diabetes association using the Introductory Information Form, Young Internet Addiction Scale Short Form (YIAS-SF) and Social Anxiety Scale for Children (SASC). In the analysis of the data, descriptive statistics and correlation analysis were used to determine the relationship between scale mean scores.

Results: The mean age of the children was 10.48 ± 2.47 years and 69.6% were middle school students. 61.8% of the children reported that they had their own cell phones and the average duration of internet use was 4.08 ± 2.60 hours. The mean total score of the SASC was found to be 41.28 ± 15.52 , and the mean total score of the YIAS-SF was found to be 29.95 ± 10.84 . When the association between the mean scores of the SASC and the total mean scores of the YIAS-SF was examined, it was determined that as the anxiety score of the children increased, their internet addiction increased.

Conclusion: As a result of the study, as the level of social anxiety increases, the risk of internet addiction increases. Nurses caring for children diagnosed with type 1 diabetes mellitus can determine the social anxiety levels of children with appropriate measurement tools and plan nursing interventions for social anxiety, which may reduce the risk of dependency in children.

Keywords: Type 1 diabetes, Children, Internet addiction, Social anxiety, Nursing

EXTENDED ABSTRACT

Background

Type 1 diabetes is a chronic disease that affects children both physiologically and psychosocially. Children diagnosed with type 1 diabetes have difficulty adapting to the disease and cannot cope effectively with the disease. The most common psychosocial problems in children with type 1 diabetes are low self-esteem, depression, withdrawal, isolation and impaired social interaction. Over time, children may experience negative feelings about coping with diabetes, such as anxiety, fear, worry, reluctance and distress. If such negative feelings become entrenched, they can cause the patient to disrupt their medication, diet and treatment. Children with chronic illnesses may experience social anxiety about their illness. Children with diabetes may increase their internet use as a coping mechanism for these negative feelings and thoughts. This can result in addiction. Based on this core, this study was conducted to examine the relationship between social anxiety and internet addiction in school-age children

with type 1 diabetes. This study is original and it is hoped that it will contribute to the nursing field and literature in terms of approach and practices to children with diabetes affected by the relationship between internet addiction and social anxiety.

Methodology

This research is descriptive, cross-sectional and correlational. The data of the study were collected between January 2023 and June 2023 by obtaining permission from the families of children who were followed up in the diabetes outpatient clinic of a hospital and registered with the association of diabetics by using an informed consent form. Ethical approval was obtained from the Non-Interventional Research Ethics Committee of a university for the implementation of the study with decision number 0601 dated 20.01.2022. Three forms were used to collect the data: Introductory Information Form, Young Internet Addiction Scale Short Form and Social Anxiety Scale for Children.

The Descriptive Information Form: The form

which was created by reviewing the literature on the subject, includes 16 questions about the sociodemographic characteristics of children and parents and children's Type 1 Diabetes.

Social Anxiety Scale for Children: The scale developed by La Greca et al. was adapted into Turkish by Demir et al. The scale consists of 5-point Likert-type of 18 items. The minimum score is 18 and the maximum score is 90 points from the scale. The higher the score, the higher the level of anxiety. The internal consistency coefficient (Cronbach's alpha) of the scale was found to be 0.81.

Young Internet Addiction Scale Short Form: The scale developed by Young (1998) and transformed into a short form by Pawlikowski et al. (2013), the scale is a 5-point Likert-type consisting of 12 items. The Turkish adaptation of the scale was conducted by Kutlu et al. (2016) on both adolescent and university students. The Cronbach alpha reliability coefficient of the scale was found to be 0.91 for university students and 0.86 for adolescents. Cronbach's alpha reliability coefficient for the sample group of this study was found to be 0.95.

Data Analysis: The analysis of the research data was performed with SPSS 25 (Statistical Package for Social Sciences) package program. In the evaluation of the data, descriptive statistics (number-percentage distribution) and Pearson correlation analysis were used to examine the relationship between scale mean scores.

Findings

Of this study group, 42.2% were girls and 57.8% were boys. The mean age of the children was 10.48 ± 2.47 years and 69.6% were middle school students. When the children's internet usage status was analyzed, 61.8% emphasized that they had a phone, and 57.8% emphasized that they had unlimited internet connection on their phones.

The mean total score of the Social Anxiety Scale for Children was 41.28 ± 15.52 , and the mean total score of the Young Internet Addiction Scale Short Form was 29.95 ± 10.84 .

When the relationship between the mean scores of the Social Anxiety Scale for Children and the total mean scores of the Young Internet Addiction Scale Short Form was examined, it was determined that as the anxiety score of the children increased, internet addiction increased ($r=0,443$, $p<0,001$).

Conclusions

In this study, it was observed that the mean social anxiety scores of school children with Type 1 diabetes were at an average level and the mean total score of internet addiction was below the average level. This is because addiction is a disease that requires a process. Considering that the diagnosis of addiction is characterized by the inability to perform daily functions, spending most of the time on the internet and not being able to fulfill their roles, it should be kept in mind that children are at the beginning of the road and should be considered as a risky group

In this study, a significant, strong and positive relationship was found between the mean scores of social anxiety and internet addiction. In other words, as the child's social anxiety increases, the risk of internet addiction increases. In the etiology of internet addiction, it has been reported that children who cannot regulate their emotions are more prone to internet addiction. Studies have shown that children experiencing feelings of anger, anxiety, irritability, worry, depression and insecurity/fragility may turn to internet use to manage their emotions. It has been reported that individuals with increasing levels of anxiety disorders and problems with emotion regulation cannot cope with stress sufficiently and this leads to a higher risk of developing addiction in

individuals. Both pediatric nurses and mental health nurses have important duties in preventing internet addiction, which is one of the important problems of the future. It is important for pediatric nurses to measure the levels of social anxiety and to intervene accordingly, and also to intervene in consultation with a Consultation Liaison Psychiatry nurse. By recognizing the presence of social anxiety at an early stage, nurses can help reduce the potential complications of diabetes.

1. GİRİŞ

Tip 1 diyabet, çocukları hem fizyolojik hem de psikososyal açıdan etkileyen kronik bir hastalıktır. Tip 1 diyabet tanısı alan çocuk hastalığa uyum sağlamakta zorlanmakta ve hastalık ile etkili baş edememektedir. Tip 1 diyabeti olan çocuklarda en sık görülen psikososyal problemler; benlik saygısında düşme, depresyon, geri çekilme, izole olma ve sosyal etkileşimde bozulmadır. Çocuklar zaman içinde diyabetle başa çıkma konusunda kaygı, korku, endişe, isteksizlik ve sıkıntı gibi olumsuz duygular yaşayabilir. Bu gibi olumsuz duyguların giderek yerleşmesi hastanın ilaç, diyet ve tedavisini aksatmasına sebep olabilir.¹⁻⁴ Bu duygular aynı zamanda çocuklarda benlik saygısında azalmaya neden olabilir. Öz ve arkadaşları (2009) Tip 1 diyabetli çocuklar ile yapmış oldukları çalışmada diyabet tanısı alan çocukların benlik saygısının diğer çocuklara oranla düşük olduğu ve okula devam sorunu yaşadıklarını belirtmişlerdir.⁵ Okul dönemi çocukların gelişimsel dönem özelliklerinde sosyalleşme önemli bileşendir. Bu dönemde çocuklar hem fiziksel hem de sosyal yönden gelişirler. Kronik hastalığı olan çocuklar hastalıklarına yönelik sosyal kaygı yaşayabilirler. Sosyal kaygı, çocukların sosyal ağlarını zayıflatmakta, okulda başarılarını olumsuz yönde etkilemekte ve okula uyumlarının kötü olmasına yol açmaktadır. Diyabetli çocuklar yaşamış oldukları bu olumsuz duygu ve düşünceler ile baş etme mekanizması olarak internet

kullanımını arttırabilir. Bu da bağımlılık ile sonuçlanabilir. Chak ve Leung (2004) çocuklarda internet kullanımı ile utangaçlık arasındaki ilişkiyi incelemişler ve çocuğun utangaçlık seviyesi arttıkça internet kullanımının da arttığını görmüşlerdir.⁶ Araştırmalar internet, bilgisayar ve cep telefonunun yoğun ve yanlış kullanımının çocuklarda sosyal kaygı, utangaçlık, içine kapanma gibi psikolojik durumların ortaya çıkmasında etkili olduğunu göstermektedir.⁷ İnternet, bilgisayar ve cep telefonu kullanımındaki artış ve duygu durumundaki değişiklikler birbirini tetikleyen durumlardır. Birey hastalık yüzünden yaşamış olduğu sosyal kaygı ile teknoloji yardımıyla baş etmeye çalışıp, internet, bilgisayar ve cep telefonu kullanımını arttırabilir.⁸

Hemşirelik fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik yönleri ile bireyi bütün olarak ele alan bir meslektir. Bu nedenle hemşirelerin diyabet gibi fizyolojik hastalıkların psikolojik etkilerini ve sonuçlarını bilmeleri hastalara verilecek bakımın kalitesini arttırmada önemlidir.

Bu özden hareketle bu çalışma tip 1 diyabetli okul çağı çocuklarında sosyal kaygı ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma özgün olup, internet bağımlılığı ve sosyal kaygı arasındaki ilişkinin etkilediği diyabetli çocuklara yaklaşım ve uygulamalar açısından hemşirelik alanına ve literatüre katkı sağlayacağı umulmaktadır.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı türdedir. Araştırmanın verileri, Ocak 2023- Haziran 2023 tarihleri arasında bir hastanenin diyabet polikliniğinde takipli olan ve diyabetliler derneğine kayıtlı olan 7-12 yaş okul çağı çocuklarından ve ailelerinden bilgilendirilmiş gönüllü olur alınarak toplanmıştır.

Araştırma Etiği

Araştırmanın uygulanabilmesi için İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 20.01.2022 tarih, 0601 karar numarası ile etik onay ve araştırmanın yürütüleceği kurum yönetiminden uygulama izni alınmıştır. Çalışma Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında üç form kullanılmıştır: Bunlar; Tanıtıcı Bilgi Formu, Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu ve Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği'dir.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Konu ile ilgili literatürün kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmesi sonrasında oluşturulan Tanıtıcı Bilgi Formunda çocukların ve ebeveynlerin sosyodemografik özellikleri ve çocukların Tip 1 Diyabet hastalığı ile ilgili 16 soru yer almaktadır.^{1,3-5}

Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği: La Greca ve arkadaşları tarafından geliştirilen ölçek Demir ve arkadaşları tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır.^{9,10} Ölçek 5'li likert tipi 18 sorudan oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanlar en düşük 18 en yüksek 90 puandır. Puan yükseldikçe kaygı düzeyi artmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) 0,81 olarak bulunmuştur.

Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu:

Young (1998) tarafından geliştirilen, Pawlikowski ve arkadaşları (2013) tarafından kısa forma dönüştürülen YİBÖ-KF, 12 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınabilecek puan 12 ile 60 arasında değişmektedir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten yüksek puan alınması internet bağımlılığı düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. YİBÖ-KF'nin Türkçe uyarlaması Kutlu ve arkadaşları (2016) tarafından hem ergen hem de

üniversite öğrencileri üzerinde yapılmıştır.¹¹⁻¹³ Ölçeğin Cronbach alpha güvenirlik katsayısı üniversite öğrencilerinde 0,91, ergenlerde 0,86 olarak bulunmuştur. YİBÖ-KF'nin test tekrar test güvenirliği üniversite öğrencilerinde 0,93, ergenlerde 0,86 olarak bulunmuştur. Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır ve yüksek puanlar internet bağımlılığı riskinin arttığını göstermektedir. Yapılan güvenirlik analizi sonucu Cronbach Alfa katsayısı 0,94 olarak bulunmuştur.¹³ Bu çalışmanın örneklem grubu için Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0,95 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi, SPSS 25 (*Statistical Package for Social Sciences*) paket programı ile yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistikler (*sayı-yüzde dağılımı*) ve ölçek puan ortalamaları arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırma grubunun %42,2'si kız çocuğu, %57,8'i erkek çocuğudur. Çocukların yaş ortalamaları 10,48±2,47 olup, %69,6'sı ortaokul öğrencisidir. Çocukların annelerinin yaş ortalamaları 37,57±5,57 ve %41,2'si ilköğretim mezunu iken, babalarının yaş ortalamaları 43,75±5,40 ve %40,1'i ilköğretim mezunudur. Çocukların %62,7'si ailelerinin gelirlerinin giderden az olduğunu bildirmişlerdir (Tablo 1).

Çocukların internet kullanımı durumları incelendiğinde, %61,8'i telefonunun olduğunu, %57,8'i telefonunda sınırsız internet bağlantısı olduğunu vurgulamış; çocuklar ortalama kullandıkları internetsüresini 4,08±2,60 saat olarak bildirmişlerdir. Çocuklara sorulan "İnternette en çok hangi uygulamayı kullanıyorsunuz? (Bu soru için birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)"

sorusuna çocuklar sırayla Youtube videosu izledikleri (%63,7), oyun oynadıkları (%51,9), sosyal medya uygulamalarını kullandıkları (%48), çizgi film/dizi/film izledikleri (%28,4) ve anlık mesajlaşma uygulamalarını kullandıkları (%26,5) yanıtını vermişlerdir (Tablo 2).

Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği toplam puan ortalamaları $41,28 \pm 15,52$, YİBÖ-KF toplam puan

ortalamaları ise $29,95 \pm 10,84$ olarak bulunmuştur (Tablo 3).

Çocuklar İçin Sosyal Anksiyete Ölçeği puan ortalamaları ile YİBÖ-KF toplam puan ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde, çocukların kaygı puanı arttıkça internet bağımlılığının arttığı belirlenmiştir ($r=0,443$, $p<0,001$) (Tablo 4).

Tablo 1.

Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımı (n=102)

Sosyodemografik Özellikler		
	Ortalama	Standart Sapma
Yaş		
Çocuğun yaşı	10,48	$\pm 2,47$
Anne yaşı	37,57	$\pm 5,57$
Baba yaşı	43,75	$\pm 5,40$
Diyabet tanı süresi	4,60	$\pm 2,80$
	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kız çocuğu	43	42,2
Erkek çocuğu	59	57,8
Gelir düzeyi		
Gelir giderden daha az	64	62,7
Gelir gidere eşit	36	35,3
Gelir giderden daha fazla	2	2,0
Eğitim		
İlköğretim öğrencisi	31	30,4
Ortaokul öğrencisi	71	69,6
Anne eğitim		
Okuryazar/İlkokul	42	41,2
Ortaöğretim	24	23,5
Lise	22	21,6
Üniversite	14	13,7
Baba eğitim		
Okuryazar/İlkokul	41	40,1
Ortaöğretim	17	16,7
Lise	32	31,4
Üniversite	12	11,8
Toplam	102	100,0

Tablo 2.*Çocukların Teknoloji Kullanım Durumları (n=102)*

	Ortalama	Standart Sapma
İnternet kullanım süresi	4,08	±2,60
	Sayı (n)	Yüzde (%)
Akıllı telefon varlığı		
Telefonu var	63	61,8
Telefonu yok	39	38,2
İnternet bağlantısı varlığı		
Bağlantısı var	59	57,8
Bağlantısı yok	43	42,2
Sınırsız internet kotası varlığı		
Sınırsız	59	57,8
Sınırlı	43	42,2
**Kullanılan uygulama türü		
Youtube videosu izleme	65	63,7
Oyun oynama	53	51,9
Sosyal medyada gezinme	49	48
Çizgi film/dizi izleme	29	28,4
Anlık mesajlaşma	27	26,5
Toplam	102	100,0

*** n katlanmıştır***Tablo 3.***Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği ile Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puan Ortalamaları*

Ölçek Adı/Alt Boyut	Ortalama	Standart Sapma	En küçük değer	En büyük değer
Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği Toplam Puan	41,28	±15,52	18	75
Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Form Toplam Puan	29,95	± 10,84	13	56

Tablo 4.

Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği ile Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Korelasyon Analizi

	Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Form
	r=0,443**
Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği	p<0,001
	n=102

r: Korelasyon katsayısı, p: Anlamlılık düzeyi, n: Örneklem büyüklüğü

4. TARTIŞMA

Tip 1 diyabeti olan okul çağı çocuklarında sosyal kaygı ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan bu çalışmaya katılan çocukların yaş ortalamaları 10,48 olup çoğu orta- okul öğrencisidir. Çocukların Tip 1 Diyabet tanısı almasının üzerinden geçen süre ortalama $4,60 \pm 2,80$ yıldır. Çocukların ebeveynlerinin eğitim durumları incelendiğinde annelerinin (%44) ve babalarının (%42) en yüksek oranda ilköğretim mezunu olduğu görülmektedir. Çocukların %58'inin akıllı telefonu olup, %80'i sınırsız internet bağlantısına sahiptir. Çocukların %42'si ortalama dört saat üzerinde internette vakit geçirmektedir. Yapılan çalışmalarda çalışmamıza benzer sonuçlar bulunmuş olup, çocukların pandemi dönemi ile birlikte internette kalış süresinin uzadığı düşünülmüştür.¹⁴⁻¹⁷ King ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında ABD merkezli telekomünikasyon şirketi Verizon'a göre pandemiyle birlikte çevrimiçi oyun etkinliği ve dijital oyun trafiğinde yaklaşık %75 artış olduğu bildirilmiştir.¹⁸ Pandemi döneminde enfeksiyon bulaşma riski nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü önerisiyle hemen hemen tüm ülkelerde ve ülkemizde tedbir stratejisi olarak dışarıya çıkma kısıtlamaları uygulanmıştır. Öğrencilerin evden eğitim alma,

öğretmenlerin de evden çalışma zorunluluğundan dolayı çocukların okul ortamları bilgisayar ekranı ve internet olmuştur. Ayrıca salgın nedeniyle uygulanan sosyal mesafe, izolasyon ve karantina önlemleri kapsamında çocukların evde geçirdikleri süre artmış, yapacak sosyal aktivitelerin kısıtlı olması nedeniyle eğlenmek ve sosyalleşmek için de telefon, bilgisayar ve interneti daha fazla kullanmaya başlamışlardır. Kronik bir hastalığa sahip çocuklarda enfeksiyon bulaşma riski ve bulaşma sonrası hastalığa bağlı ortaya çıkabilecek komplikasyonlar daha fazla olduğundan Tip 1 diyabetli çocuklarda pandemi döneminde sosyal izolasyon önlemleri daha sıkı uygulanmış, bu durum internette kalış süresinin uzamasıyla sonuçlanmış olabilir.

Çalışma bulguları değerlendirildiğinde çocukların Sosyal Anksiyete Ölçeği puan ortalamalarının çok yüksek olmadığı görülmüştür. Tip 1 Diyabeti olan çocuklarla yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur.^{4,5,19-21} Bu yaş grubu çocuklar dış görünüşlerine odaklanırlar, sık duygu durum değişiklikleri yaşarlar ve akranları tarafından kabul görme ve bir gruba ait olmak isterler.²² Okul çağı çocuklarında bir kronik hastalığın var olması, çocuğun arkadaşlarıyla kronik hastalığını paylaşmamış olması, arkadaşlarıyla bir sosyal ortamda bulunduğu onların yediği besinlerden yiyemeyecek olması, insülin kullanması sebebiyle toplum içinde iğne yapması gerekliliği ve Tip 1 Diyabetin akut komplikasyonlarından hipoglisemi nedeniyle arkadaşlarının yanında bilincini kaybetme korkusu gibi sebeplerle çocuklarda sosyal kaygı oluşabilir. Çocukların insülin kullanım sürelerinin ortalama 4,5 sene olduğu düşünüldüğünde, çocukların benlik saygısı etkilenebilir ve sosyal kaygı geliştirebilir. Çalışmalarda anksiyetenin, Tip 1 Diyabetli çocuklarda daha yaygın olduğu bildirilmiştir.²³⁻²⁶ Çocuklarda oluşan sosyal kaygı hem fiziksel hem de ruhsal sağlığı olumsuz etkileyebilir. Çocuğun anksiyete semptomlarını

kötü yönetmesinin, düşük yaşam kalitesine, daha yüksek depresif semptomlara, daha kötü HbA1C düzeyine ve tekrarlı hastaneye yatış riskinde artışa neden olduğu görülmektedir.²⁷⁻²⁹ Ayrıca sosyal kaygı ile etkili baş edemeyebilir. Çocuk baş etme yöntemi olarak internet kullanımına yönelebilir. Bu çalışmada internet bağımlılığı puan ortalamalarının ortalama düzeyden az olduğu saptanmıştır. Bunun sebebi bağımlılığın süreç gerektiren bir hastalık olmasıdır. Bağımlılık tanısının konulabilmesi için günlük işlevlerini yerine getirememesi, zamanın büyük bir kısmına internet ortamında geçirme, rollerini yerine getirmeme ile karakterize olması düşünüldüğünde çocukların yolun başında olduğu ve riskli bir grup olarak nitelendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır. Ayrıca çocukların internet kullanım süresinin günde dört saat olduğu düşünüldüğünde bu grubu riskli olarak ele almamız gerektiği görülmektedir.

Çalışmada sosyal anksiyete puan ortalamaları ve internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında anlamlı, güçlü ve pozitif bir ilişki çıkmıştır. Bir başka deyişle çocuğun sosyal kaygısı arttıkça internet bağımlılığı riski artmaktadır. İnternet bağımlılığının etiolojisinde duygularını düzenleyemeyen çocukların internet bağımlılığına daha yatkın olduğu bildirilmiştir.³⁰ Yapılan çalışmalarda öfke, kaygı, sinirlilik, endişe, depresyon ve güvensizlik/kırılganlık duyguları yaşayan çocukların yaşamış oldukları duyguları yönetebilmek için internet kullanımına yönelebileceği görülmektedir. Artan düzeyde kaygı bozukluğu ve duygu düzenleme ile ilgili sorunu olan bireylerin stresle yeterince baş edemediği ve bu durumun bireylerde bağımlılık geliştirme riskinin daha yüksek olmasına yol açtığı belirtilmiştir.³¹⁻³⁴ Öztürk ve arkadaşları ise (2015) çalışmalarında duygu düzenleme ile ilgili sorunu olan ve olmayan çocuklar arasında internet bağımlılığı riski açısından fark olmadığını bildirmektedir.³⁵ Bu dönemdeki çocukların

duygularını tanımları ve fark etmeleri, ayrıca duyguları ile etkili baş etme yöntemleri hakkında bilgilendirilme yapılması internet bağımlılığının önüne geçebilir. Geleceğin önemli sorunlarından olan internet bağımlılığını önlemede hem çocuk sağlığı hemşirelerine hem de ruh sağlığı hemşirelerine önemli görevler düşmektedir. Çocuk hemşirelerinin sosyal kaygı düzeylerini ölçmesi ve buna yönelik girişimlerde bulunması; ayrıca Konsültasyon Liyazon Psikiyatri hemşiresine danışarak müdahale etmesi önemlidir. Hemşireler sosyal kaygının varlığını erken bir aşamada anlayarak diyabetin olası komplikasyonlarını azaltmaya yardımcı olabilir. Sosyal kaygı, internet bağımlılığı riskini arttırarak çocukların tedaviye uyumunu, sosyalleşmesini, akran ilişkilerini ve okul başarısını etkileyebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Tüm değerlendirmeler Tip 1 diyabeti olan çocukların kişisel yanıtlarını içermektedir. Bütün Tip 1 diyabetli çocukları temsil etmemektedir. Bu durum araştırmamızın sınırlılığını oluşturmaktadır. Ayrıca Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu'nun Türkçeye uyarlama çalışmasındaki örneklem yaş grubu ile bu çalışmanın katılımcılarının yaş grubu arasında farklılık bulunmaktadır. Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kısa Formu kullanılarak, araştırmanın yapıldığı yaş grubuna benzer örneklerle yapılmış çalışmaların sonuçları ölçeğin okul çağı çocuklarında da kullanılabilir olduğunu göstermektedir.³⁶⁻³⁸

5. SONUÇ

Araştırmanın sonucunda Tip 1 diyabeti olan okul çocuklarının sosyal kaygı puan ortalamalarının orta düzeyde olduğu internet bağımlılığı toplam puan ortalamalarının ortalama düzeyin altında olduğu görülmüştür. Ayrıca sosyal kaygı düzeyi arttıkça internet bağımlılığı riski artmaktadır. Kliniklerde çocuk sağlığı hemşirelerin sosyal

kaygı düzeyini ölçen araçlar kullanması ve sosyal kaygıya yönelik girişimlerde bulunması çocuğun bağımlılık riskini arttırmadan sağlıklı büyümesi için önemlidir. Sosyal kaygıyı etkileyen faktörlerin tanımlanması ve sosyal kaygının önlenmesine yönelik hemşirelik girişimlerinin planlanması hemşirelik bakımına önemli katkılar sağlayacaktır.

Araştırma Etiği

Araştırmanın uygulanabilmesi için İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 20.01.2022 tarih, 0601 karar numarası ile etik onay ve araştırmanın yürütüleceği kurum yönetiminden uygulama izni alınmıştır. Çalışma Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uygun olarak yürütülmüştür.

Hasta Onamı: Bu çalışmaya katılan hastalardan ve vasilerinden yazılı hasta onamı alınmıştır.

Yazar Katkıları: Yazarlar çalışmanın bütün aşamalarına katkıda bulunmuş, son halini okumuş ve onaylamıştır.

Çıkar Çatışması: Bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almamışlardır.

Teşekkür: Çalışmamızda yer alan Tip 1 diyabet tanılı çocuklara, ailelerine ve destekleyen dernek yönetimine teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

1. Court JM. Diabetes Education For The Family, Patient And Paramedical Staff. *Indian Journal of Pediatrics*. 1999; 56: 581-585.
2. Kliegman B. Nelson Essentials Of Pediatrics, 4th ed., İstanbul, 2001: 680-685.
3. Schaaijk NMM, Odink RJ, Ultee K, Baar AL. Can one question be a useful indicator of psychosocial problems in adolescents with diabetes mellitus? *Acta Paediatrica*. 2011; 100(5), 708-711. doi:10.1111/j.1651-2227.2011.02132.x

4. Reynolds KA, Helgeson VS. Children with diabetes compared to peers: Depressed? Distressed? *Annals of Behavioral Medicine*. 2011; 42(1), 29-41. doi:10.1007/s12160-011-9262-4.
5. Öz R, Yılmaz HB, Akçay N. Tip 1 diyabetli çocuklarda benlik saygısını etkileyen faktörler. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 2009; 6(1), 330-8.
6. Chak K, Leung L. Shyness and locus of control as predictors of internet addiction and internet use. *Cyberpsychol Behav*. 2004; 7: 559-70. <https://doi.org/10.1089/cpb.2004.7.55>
7. Lin SS, Tsai CC. Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents. *Computers in human behavior*. 2002; 18(4): 411-26. [https://doi.org/10.1016/S0747-5632\(01\)00056-5](https://doi.org/10.1016/S0747-5632(01)00056-5)
8. Cerruti R, Spersieri V, Presaghi F, Valastro C, Fontana A, Guidetti V. An Exploratory Study on Internet Addiction, Somatic Symptoms and Emotional and Behavioral Functioning in School-Aged Adolescents. *Clinical Neuropsychiatry*. 2017; 14 (6): 374-383. <https://psycnet.apa.org/record/2018-00251-002>
9. La Greca AM, Dandes SK, Wick P, Shaw K, Stone LW. Development of the social anxiety scale for children: Reliability and concurrent validity. *Journal of Clinical Child Psychology*. 1988; 17:84-91. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp1701_11
10. Demir T, Eralp-Demir D, Türksoy N, Özmen E, Uysal Ö. Çocuklar için sosyal anksiyete ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliği. *Düşünen Adam*. 2000; 13:42-48.
11. Young KS. *Caught in the Net: How to Recognize the Signs of Internet Addiction and a Winning Strategy for Recovery*. NewYork: John Wiley & Sons; 1998.
12. Pawlikowski M, Altstötter-Gleich C, Brand M. Validation and psychometric properties of a short version of Young's Internet Addiction Test. *Comput Human Behav*. 2013; 29:1212-1223. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.10.014>
13. Kutlu M, Savcı M, Demir Y, Aysan F. Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun Türkçe uyarlaması: Üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Derg*. 2016; 17 (Ek Sayı 1): 69-76. DOI:10.5455/apd.190501
14. Üstündağ A. Çocukların Sosyal Medya, Akıllı Telefon ve Oyun Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Bağımlılık Dergisi*. 2022; 23 (3): 316-326. <https://doi.org/10.51982/bagimli.1004767>
15. Dağ SY, Yayan Y, Yayan EH. COVID-19 sürecinde çocukların oyun bağımlılığı düzeylerinin uyku ve akademik başarılarına etkisi. *Bağımlılık Dergisi*. 2021; 22 (4): 447-454. <https://doi.org/10.51982/bagimli.930996>
16. Güzen M. (Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü). Covid-19 pandemi öncesi ve pandemi sürecinde 4-6 yaş çocuklarının dijital oyun bağımlılık eğilimleri ve ebeveyn rehberlik stratejilerinde görülen farklılıkların

- incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 2021.
17. Király O, Potenza MN, Stein DJ, King DL, Hodgins DC, Saunders JB, et al. "Preventing problematic internet use during the COVID-19 pandemic: Consensus guidance". *Comprehensive Psychiatry*. 2020; 100: Advance online publication. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2020.152180>
 18. King DL, Delfabbro PH, Billieux J, Potenza MN. "Problematic online gaming and the COVID-19 pandemic". *Journal of Behavioral Addictions*. 2020; 9(2): 184-186. <https://doi.org/10.1556/2006.2020.00016>
 19. Law GU, Kelly TP, Huey D, Summerbell C. Self-management and well-being in adolescents with diabetes mellitus: Do illness representations play a regulatory role?. *Journal of adolescent health*. 2002; 31(4): 381-385. [https://doi.org/10.1016/S1054-139X\(02\)00397-X](https://doi.org/10.1016/S1054-139X(02)00397-X)
 20. Ceylan C, Altay N. Social anxiety levels and associated factors among adolescents with type 1 diabetes compared with healthy peers. *Journal for Specialists in Pediatric Nursing*. 2017; 22(1): e12172. <https://doi.org/10.1111/jspn.12172>
 21. Artuvan Z, Yurtsever S. Tip 1 diyabetli adölesanların benlik saygısının diyetle uyumlu ilişkisi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2020; 5(1): 1-5. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ikcusbfd/issue/54199/644773>
 22. Kyle T, Carman S. (Eds.). *Essentials of pediatric nursing*. 2nd ed. China: Lippincott Williams and Wilkins Publishing; 2013. pp.182-208.
 23. Silverstein J, Klingensmith G, Copeland K, Plotnick L, Kaufman F, Laffel L, et al. Care of children and adolescents with type 1 diabetes: a statement of the American Diabetes Association. *Diabetes care*. 2005; 28(1): 186-212. <https://doi.org/10.2337/diacare.28.1.186>
 24. Bernstein CM, Stockwell MS, Gallagher MP, Rosenthal SL, Soren K. Mental health issues in adolescents and young adults with type 1 diabetes: prevalence and impact on glycemic control. *Clinical pediatrics*. 2013; 52(1): 10-15. <https://doi.org/10.1177/0009922812459950>
 25. Rechenberg K, Whittemore R, Grey M. Anxiety in youth with type 1 diabetes. *Journal of pediatric nursing*. 2017; 32: 64-71. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2016.08.007>
 26. Jurgen B, Baker CN, Kamps JL, Hempe JM, Chalew SA. Associations between depressive symptoms, fear of hypoglycemia, adherence to management behaviors and metabolic control in children and adolescents with type 1 diabetes. *Journal of clinical psychology in medical settings*. 2020; 27: 385-395. <https://doi.org/10.1007/s10880-019-09676-6>
 27. Delamater AM, de Wit M, McDarby V, Malik J, Acerini CL. Psychological care of children and adolescents with type 1 diabetes. *Pediatric diabetes*. 2014; 15(S20): 232-244.
 28. Rechenberg K, Koerner R. Cognitive behavioral therapy in adolescents with type 1 diabetes: an integrative review. *Journal of Pediatric Nursing*. 2021; 60: 190-197. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2021.06.019>
 29. Rechenberg K, Koerner MSR. General Anxiety, Diabetes-Specific Anxiety, and Quality of Life in Adolescents With Type 1 Diabetes. *The Science of Diabetes Self-Management and Care*. 2022; 48(6): 469-475. <https://doi.org/10.1177/26350106221125689>
 30. West R, Brown J. *Theory of addiction* [Internet]. 2th ed. John Wiley & Sons, Ltd, The Atrium, Southern Gate, Chichester, West Sussex, PO19 8SQ, UK; 2013. Erişim tarihi: 01.11.2023. <https://books.google.com.tr/books?id=AbIAAAQBAJ&lpg=PR9&ots=qdCAmqZftr&lr&hl=tr&pg=PR9#v=onepage&q&f=false>.
 31. Floros G, Siomos K. Excessive Internet use and personality traits. *Current Behavioral Neuroscience Reports*. 2014; 1: 19-26. DOI 10.1007/s40473-014-0006-1
 32. Kuss DJ, Griffiths MD, Binder JF. Internet addiction in students: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*. 2013; 29(3): 959-966. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.12.024>
 33. Celik S, Atak H, Başal A. Predictive role of personality traits on internet addiction. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 2012; 13(4): 10-24. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tojde/issue/16902/176198>
 34. Kim EJ, Namkoong K, Ku T, Kim SJ. The relationship between online game addiction and aggression, self-control and narcissistic personality traits. *European psychiatry*. 2008; 23(3): 212-218. doi:10.1016/j.eurpsy.2007.10.010
 35. Öztürk C, Bektas M, Ayar D, Özgüven Öztornacı B, Yağcı D. Association of personality traits and risk of internet addiction in adolescents. *Asian Nursing Research*. 2015; 9(2): 120-124. <https://doi.org/10.1016/j.anr.2015.01.001>
 36. Nam SJ, Hwang H. Consumers' needs for public education and corporate participation regarding child internet addiction: based on the risk perception attitude framework. *Journal of Consumer Affairs*. 2019; 53(3): 1220-1233. <https://doi.org/10.1111/joca.12224>
 37. Yayan EH, Dağ YS, Düken ME, Ulutaş A. Investigation of relationship between smartphone addiction and internet addiction in working children in industry. *Journal of Human Sciences*. 2019; 16(1): 143-154. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/5397>
 38. Öz BO, Miniksar DY. The Effect of Internet Addiction on Sleep Quality of Children and Adolescents/Cocuk ve Ergenlerde Internet Bagimlilikinin Uyku Kalitesi Uzerine Etkisi. *Turkish Journal of Child and Adolescent Mental Health*. 2023; 30(2): 146. <https://link.gale.com/apps/doc/A762992125/AONE?u=anon~f23a8f6d&sid=googleScholar&xid=3c6e00a2>